

MagnVs CVnctando FabIVs.

SEU

D. MAURITIUS,
Thebææ Legionis Dux.

Pugnamæquè, ac fugam Fortiter, & Sapienter
declinando Hostium suorum Victor,

PANEGYRICA DICTIONE CELEBRATUS:
DUM

INCLYTA NATIO SAXONICA,

CORAM
ANTIQUISSIMA, ET CELEBERRIMA

UNIVERSITATE VIENNENSI

IN BASILICA

Divi STEPHANI Proto-Martyris

*Cultum annum Eidem Divo Tutelari suo X. Calendas Octobres
solenni ritu persolveret,*

DEFERENTE

EXCELLENTISSIMO, PRÆNOBILI, AC CLARISSIMO
DOMINO

**VALENTINO STEPHANO
GORGIO,**

AA.LL. & Philosophiæ, nec non Saluberrimæ Medicinæ
Doctore, Inclytæ Nationis Saxonicæ p. t.

PROCURATORE,

Prutheno-Heilsbergensi.

ORATORE

PRÆNOBILI, AC INGENUO ADOLESCENTE

LUDOVICO MAXIMILIANO

JACOBO FISCHER,

Austriaco Viennensi,

ELOQUENTIÆ CANDIDATO.

VIENNÆ AUSTRIÆ,

Typis Ignatii Dominici Voigt, Universitatis Typographi, Anno 1716.

SERENISSIMO
PRINCIPI,
AC
DOMINO, DOMINO
MAXIMILIANO
WILHELMO
DEI Gratiâ Regio Principi
Magnæ Britanniaë, Franciaë,
& Hiberniaë:
Duci Brunsvicensi,
ET
Lunenburgensi,

Sacræ Cæsareæ Regiæq; Cathol. Majestatis
Campi-Mareschallo,
Et Colonello Legionis Cæsareæ
Cataphractæ.

PRINCIPI,
AC
DOMINO, DOMINO
GRATIOSISSIMO.

SERENISSIME PRINCEPS.

Iraberis fortè meam audaciam, dum scholari adhuc pulvere conspersus ad Honoris, & Gloriæ Tuæ solium accedo; & licet nec Tyro quidem Eloquentiæ, sed à diebus perpaucis tantum candidatus, Oratoris tamen in habitu Conspectum Tuum subeo, plenum illum Majestatis, ac Amplitudinis, quem summi Belliduces crebrò sollicitant, venerantur maximi Principes, Augustissimi amant Monarchæ. Ac indignari forsàn etiam potuisses: quod leve folium, & pauculas hæc paginas illis manibus inferam, de quibus, an Palmis jam ab hoste relatis, an armis eidem nunc obversis, gravius onerentur? est incertum. Sed, utut multa sint, quæ venerabundum pavorem quendam accedenti ad Te mihi adferre poterant: plura tamen erant, quæ attraxerunt me, plura, quæ in spem, & fiduciam erexere. Vidi ego sæpe sæpius, non ita Te in arena Martis bellò quantumvis gravissimò, & imperiò equitatus Tui utcumq; maximò totum concludi; ut non etiam aulam Palladis, & literariam Palestam Tuò sidere illustres, ibidemq; dum erudita spectas prælia, vultu Tuò, ipsaq; Præsentia ingenii aciem, atq; stimulum addas. Nihil in hoc cessisti seu Magno illi Pænorum Domitori, Duci è Romanis faciliè notissimo, qui media inter bella, cum tempus admitteret, crepidatus adibat scholas; ut eruditione variâ militarem gloriam ultrò extenderet: aut Carolo illi Magno, qui Lutetia Gymnasia, & Musea Juvenum sæpius intrabat, ut quantum ipse has artes diligeret, simul exhiberet, simul efficeret, quò pluri ab aliis haberentur. Aded secutus es utrumq; non minus armis, & victoriarum gloria, quàm artium, & literarum amore. Neg, hoc tamen unum est, quod me attraxit; ut has primitias meæ Facundiæ Tibi dedicem, Dux Serenissime! verùm etiam singularis illa Tua mediam inter Vultus Majestatem elucens Comitatus, incredibilis illa in omnes Clementia, & popularis quædam Facilitas; illa deniq; Virtus in tanto apice raro posita, comensurata Dignitati Moderatio, ac in quoscumq; Humanitas, vix non prodiga, ut auderem hoc, me invitavit. Et quamvis charta hæc, utpote tenuis, inter æra & marmora, quæ Nomen olim, & Gesta Tua ostendent Posteris, ac æternitati transcribent, locum non habeat: habet tamen argumentum ejusmodi, ut aptius nemini, ac uni Tibi, Tuusq; Honoribus consecrari potuerit. MAURITII Saxonum Tutelaris, Ducis Militum fortissimi bellicam in cunctando Prudentiam, sum-

nam in pugnando Fortitudinem exponit : videor mihi, Te in Illo exhibitum, Illum in Teredivivum hic intueri ; nec Te melius præfixa Icone, quàm ipsa Oratione mea, sub alio quantumvis Nomine expressum. Et Tu Saxonicam Partem Imperii, ut olim cunis illustraveras, ita nunc tueris clypeo ; dum Pectus Tuam, dum Legionem Tuam Universam Germaniam, quin & Orbis Christiani hostibus opponis. Ducis etiam, non tantum avitum nomen, ac à sanguinis Prærogativa illustrem Titulum, sed munus ipsum ad instar MAURITII lustro jam dudum integro impleveras, dum Electoralem Serenissimi Parentis Tui Legionem Venetis in auxilium adduxeras, & de illustribus quinq; Urbibus Græca Península Victricem reduxisti. Verum, quod hic equaveras, mox etiam superasti, muneris Tui decus ; dum ad Rheni ac Adde ripas per omnem latè Germaniam, ac Italiam cum Fortissimi partes Militis, tum sapientissimi Ducis munera, & Imperatoris optimi graves curas per annos plures quàm sexdecim obivisti. Nec tamen Gloria parte satur, nunc etiam in Hungaria, ac Turciæ consiniis, Equitum cohortibus, quas Divus Cæsar, ab ipsa jam belli fronte Laureatus Turcarum Domitor, sub victricibus suis Aquilis recenset, partim consilio, partim imperio præes. Nec Fortitudinem in pugnando, nec in cunctando Prudentiam Tuam adducere in comparationem est opus. Illam suspexit Græcia, mirabatur istam Italia ; Germania, & Orbis totus utramq; prædicat, ac fastis inscribet. Methonem testor ; ubi Palmas, Laurisq; inclytas Victor messueras, ipsamq; arcem herbam tandem porrigere coëgisti. Sinum testor Messeniæ, cujus Regia Corone Urbs ipsa Tibi Corona fuerat, Othomanis erepta. Epidaurum quoq; ac ipsam Lacedæmonem urbem olim Orbi non imparem, Bellonæ sedem ; deniq; Corinthum etiam Regionis caput Virtuti Tuæ, Tuæq; Legionis invictæ robori Christiana Gens vindicata debebat. An Tu minus pro Christi Fide, ac MAURITIUS, decertasti ? Jam bis in Barbaros pro Religione, pro Christiana Rep: pro Christo ipso pugnas in campo, Serenissime Princeps, tantò Felicior, quàm MAURITIUS ; quod Tuo sanguine, quem aut sudisti, aut hostibus obverso pectore propinasti, non Unum Te, aut Cohortem Tuam, ut Martyr ille maximus, asseruisti ; verum complura Fidelium millia, Urbes integras, ac Regiones Fidei juratis hostibus, ac manifesto defectionis periculo exemisti, ac etiamnum eximis ; quod ipsam nunc sedem Christi, ejusq; sponsæ, cui ruinam armata ferro, igneq; Barbaries vel mediis in undis minata est, firmas ac protegis ; quod deniq; Cohors Tua ferro & Calybe Cataphracta, Tu verò unâ invicti pectoris Fortitudine, ac plusquàm Heroicâ munitus Constantiâ in Barbaros pugnans Christum tuearis. Jam id ostendis armata manu, quod nuper Evangelio impositâ, ore verò jam sæpe sæpius confessus es : Præ Principalibus Sceptris, & Coronis habere Te agnitam Veritatem sanctæ Fidei Catholicæ. Illud ergò, quod unum deerat, ut MAURITIUM exprimeres, etiam implevisti. Nam sanguinem & Tu, ut Ille, dudum pro Christi populo, Fidèq; fuderas, aut exposueras : at Vitam ipsam, quam Ille dederat, tum servasti. Jam verò nec in hoc, Princeps Religiosissime, MAURITIO cessisti : & Tu vitam simul, ac animam pro Christo ponas, dum hostibus objicis ; & plura ponis, dum abjuratis iis, quibus ipsa incunabula Te immerferant, Fidei opinionibus, & cum his rebus tot ac titulis, quibus ille Te addixerant, vitâ ipsâ sæpe charioribus Te subtraxisti. Cunctatione primùm id aggressus es ; mox autem Fortitudine invicta, & cælo dignâ, jucundâ Orbi, gloriosâ Ecclesiæ Victoriâ perfecisti. Vive Princeps Invictissime ; ac dum omnia rejecisti, ut cum Deo, Divoq; Cæsare arctius Te conjungeres ; Eorum aliis innixus vive, ac super ipsa sidera Nomen interrim, donec ipsum Te illuc evehas, attolle. Sed hoc ipso è fastigio Generis, Virtutis, Famaq; Tuæ, Illustres illos Favoris radios, ut hæctenus consuevisti, ad nos demitte, ac inter Tuos & me adnumera.

Serenissimi Tui Nominis

Honoribus & Obsequiis

Mancipatum perpetuo Clientem

Ludov. Maximil. Jacobum Fischer.

Sens Vs IConIs
serenIsIMI DVCIIs.

✱
FIDes InVICta
VICtorla optIMA:

✱
VICtorVM DeCVs,

✱
CVM Deo, regéqVe ConIVngens.

✱
HoC DoCVIt

strategVs MagnVs,

✱
VICtorlofa FIDei VICtIMA,

✱
FLorIDæ LeglonIs prInCeps,

MAVRITIVs,

✱
InVICtâ FIDe

VICtorlas scMInans,

✱
CVnctanDóqVe trIVMphans.

✱
IDeM LVCVLenter testatVr,

✱
DVX

MarCeLLO Fortlor,

✱
MagnóqVe CVnctatore

prVDentlor,

✱
A

MAV-

MAVRITII Verò
FIDELIS CLIENS,

HaC sVb ICone aDVMbrat Vs.

pVgnando tVrCaM VInCens,

CVM VenetIs DebeLLaVerat,

teneLLVs aDhVC sVb Marte tIro.

CVnctando hæresIM sVbrVebat,

selpSVM ILLI Constante, atqVe FortIter
erIplendo:

reLato
FIDELItatIs De InfIDELItate

pLaVsV,

VerItatIs De faLsItate

paLMarI VICtorIâ.

nVnC paLMas Inter,

LaVrósqVe seDet,

CVM Deo, aC Cæfare

VnItVs,

DIVo CVM Cæfare pVgnans;

CVMqVe Deo VInCens.

ORA-

ORATIO.

Romam Novam de Roma Vete-
tere Triumphantem ab annis mille
tercentum & amplius, miratur Or-
bis, Urbs ipsa gaudet, exultat Ec-
clesia. Quis enim unquam induxif-
set in animum, ab exiguo Christia-
norum illo manipulo Tyrannis Potentiâ maximis, Po-
pulo invicto Viribus, Genti Nationum omnium Domi-
trici, Urbis & Orbis Imperium ereptum iri? Et eri-
puit ille quidem: sed plura lustra, quin & secula tenuit
hoc bellum. Diu pugnandum fuerat, sæpe Rhenus ac
Tiberis vertendus in sanguinem, Fidelium plura mil-
lia ferro subjicienda: donec superba illa Mundi Domi-
na, totius Asiæ ditata spoliis, Africæ ruinis fulta, Eu-
ropæ viribus armata, sensim, ac sine sensu attereretur.
Tercentum annis, & amplius aperto Marte dimicatum
est; & sæpe sæpius Purpurata Idolorum mancipia comi-
nus aggressi sanctissimi Martyres Fortitudine, atque
Constantiâ suâ vicerunt. Aliam tentavit viam, adi-
tum alium ad triumphos invenit MAURITIUS,
Thebææ Legionis Ductor, Vir pollens ex æquo Vi-
ribus, & Facundiâ; sed Animo, & Consiliis adhuc
major. Cunctando aggressus est: & tridui unius morâ
subegit Maximianum furem Cæsarem, ac in illo do-

minantem tunc adhuc Romam, armatam grandi exercitu, florentemque etiamnum imperio, legibus, ac triumphis. *Perillustri ac Magnifice Domine, Celeberrime, & Antiquissima Universitatis hujus Rector; Excellentissime, ac Clarissime Domine Inclytæ Nationis Saxonicae Procurator; Inclyta Natio; Senatus, Populæque Academicæ.* Cunctando fregit MAURITIUS Romanos impetus, elusit vires, palmam eripuit, ac velut olim Fabius ob id ipsum ab Orbe toto, ac omni postera ætate Maximus compellatus, Annibalem cunctando fregit, vicit negando pugnam, sedendo domuit: sic iste detrectans aciem, congressum fugiens, evitans campum, elusit Romanum imperium, fatigavit arma, exarmavit Exercitum, & cum campo palmam obtinuit immortalem. Ignosce hic, Pugil Christi sanctissime! quod Te Gentilium Victorem, cum Idolorum Cultore conferam, & Gesta Tua ad Lapidem scandali, ad petram offensæ veluti ad Lydium explorem. Vidi ego sanctos Martyres feris leonibus assimilari multoties; vidi Duodecem-Viros, Principes Gentis nostræ, brutis conferri bobus, Legislatorem ipsum Divinissimum sub Ovis nomine, ac Imagine celebrari: non igitur absurdum duxi Te cum illo comparare, qui licet expers veri luminis, & summi Numinis ignarus erat; non tamen immanis bellua, vel brutum fuerat, sed Vir à natura, & arte maximus, à Fortitudine; sed prudenti, à Sapientia; sed illa Forti, atque Magnanima jam Orbi notus, à bellis gestis, & relatis Victoriis celeberrimus. Ipsum nomen, quod Virtus eidem indidit, ad hoc invitavit me. Dum enim complures magnos in Augustis atque Carolis, in Constantinis ac Theodosiis adoravit Orbis; unum duntaxat Maximum, nempe Fabium cum omni posteritate sua compellavit. Hinc igitur & ego Te, ut vel Maximo parem, vel majorem ostenderem, Fabio similem, cunctando Magnum, dicere sum

ag-

aggressus. Romanorum Aquilas Tu Ipse Tua cum Legionem secutus es; sub iisdem nunc certat Tua, quam Tutelari amore foves, curâ protegis, adjuvas Patrocinio, Saxonica Natio; Romano etiam Episcopo Marcellino cum Urbem transires, Te Ipsum novo Fidei Sacramento addixeras: quid mirum igitur, si Romanis Te bene affici, minùs dubitem, & Romano, illique Maximo Te similem liberè dicam. Tu interim *Senatus, Populèq; Academicæ*, ac Tu cum primis *Inclita Natio* ne ad sermonem ipsum, aspirantis vixdum à longè ad Eloquentiam, & nec in primo quidem illius limine constituti; sed ad MAURITII Cunctatoris novi Fortitudinem invictam, admirandam Sapientiam, Victoriâ demum incomparabilem adverte animos, ac ut soles, dicenti fave.

Fabius Maximus cum Marco Marcello regebat Militem, hic pugnando, cunctando ille famosior. Uterque Fortis: at hic in bellando erat sagacior, in vincendo major. Ipse Annibal, ut inimicus acerrimus, ita peritissimus Bellidux non dubitavit asserere: (a) *se magis Fabium non pugnantem, quàm Marcellum pugnantem formidare.* Atque ideo non illius conflictibus, (b) verùm hujus Prudentiæ adscripta fuerat Cannensi à clade servata tamen, ac restituta iterum Romanorum Potentia. Et MAURITIUS Marcellum suum habuit; (c) Marcellinum nempe: vel ut Fasti Græcorum nominant, Marcellum Pontificem; collegam quidem ætate, ac tempore, sed à muneris amplitudine Dictatorem. Pugnat Romæ in ipsa sede Imperii Martyr iste, ac Martyrum Imperator Fortissimus; cui etiam Fidei Sacramentum MAURITIUS iteratò præstitit, antequam ad Romanum Exercitum ignarus adhuc obventuræ Victoriæ vel pugnæ properaret. Pugnat, & vicerat Marcellinus illo ense, quo cæsus est, impietatem Gentis, crudelita-

B

lita-

(a) Livius. (b) Ennius. (c) Beda. Ufuardus. Ado.

litatem Principis Diocletiani: sed vicit plurium annorum ope, vicit post repetitos assultus publicos, vicit lentâ & serpente Victoriâ. MAURITIUS trium dierum spatio confecit bellum; nec dies tot cunctando absumperat, quot annos alter aperta vi, & viribus congregiendi. Audite modum, ac eventum certaminis, *Academici*, & assensum præstabitis Orationi. (a) Aderat ab Orientis diei partibus cum Legione sua, Thebæa nomine, invicta virtute, Fidei veritate instructissima, & maxima numero sex millium sexcentorum sex, & sexaginta militum, Antesignanus ac Ductor MAURITIUS. Subsidium hoc à Gente Socia succurrerat Maximiano Cæsari: ut eodem Bagaudas, Galliæ populum, reluctantem jugo, quod ei Roma jam dudum victrix imposuit, supprimeret citius, ac seditionem, non jam gliscentem sub cinere, sed erumpentem in incendium sopiret. Sed aliud volvebat animo effusus in scelera, & impius Imperator. Divisum quidem ille habuit cum Diocletiano Romanum Imperium; at commune cum illo aluit Odium in Christianos populos, quos instar hostium, & ultra illos detestabatur. Ergò barbarum specie Christianos persequi, ferro & armis excindere, Jovi suo, aut verius Furori proprio immolare decrevit. Idem, ut collectus præstaret miles, & se ad illud solenni Sacramento adstringeret; Octodurum in Sabaudia clarum Oppidum convocatur. Accepit & MAURITIUS hoc mandatum, cum per saxosas rupes, & alpes asperas Legionem suam deduceret, legens vestigia jam præmissi exercitûs. Verùm & hîc Belliducis cauti partes, & providi Ductoris regulas observabat. Exploraverat omnia; & deprehendit etiam inter cætera mandati causam: nempe, sacrificium comune ac publicum faciendum Diis ab universo milite pro belli auspicio, Sacramentum adversus Christo fideles populos

(a) Baronius, Ado. Strius.

præstandum ad aras sacrilegas, expeditionem impiam
cruento ab illo sacrificio inchoandam. Quid hîc age-
ret Fortissimus Imperator? quod consilium arriperet,
ut fidelem se Deo præstet; non tamen periurum simul,
& impium suo Cæsari, aut subdito Militi perniciosum?
Rediret in Patriam abjectis armis? Robur invictum ani-
mi, & Cohortis Fortitudo Heroica fugere non admisit.
Maximianum adiret, cominus pugnaturus cum hoste,
cujus in opem, & amorum societatem advenerat? Pru-
dentia vetuit: ne vel quorundam militum non usque
adeò durata Religio adiret periculum; vel ex ipso ac-
cessu illo, parendique studio periurus cælo, veròque nu-
mini collectas inter copias videretur. Ergò cunctan-
dum ratus, Agaunum non incelebre Oppidum deligit,
ibique subsistit; donec aut hostem frangeret mollien-
do, aut moriendo fortiter gloriosius vinceret. Neque
occulta id paravit fraude, sed palàm, & Mundo conscio
aggrediebatur. Facundiâ, qua fuit eximiâ, Legioni ex-
ponit impiam adeò Maximiani mentem, ac decretum.
Hortatur ad firmam in Fide Constantiam, ad militarem,
si quæ ferenda occurrerent, suppliciorum tolerantiam,
ad premenda constanter, & in omni casu sua vestigia.
Nec unus erat ex omnibus, qui Duci tam strenuo, quàm
Eloquenti dissentiret. Omnes, cunctandum esse, nec
accedendum cominùs, nec eminus fugiendum, concla-
mant. Remittitur Nuntius, qui advenerat, Imperatori:
Thebœam Legionem Christo, Deoque uni fidelem esse:
futuram & Cæsari; nisi ipse turpi perfidia, & Cultu im-
pio mendaces Deos, & à Dæmone animata idola vero
Numini præhaberet. Cæterà nec se unquam Jovi Pha-
natico litaturam ad aras, nec in Christiadum necem con-
juraturam cum impiis, nec in hos arma, vel consilia latu-
ram. It, & redit à Cæsare Satelles; minis jussisque pro-
vocat cunctantes Pugiles, aut in apertam aciem pugna-

turos ipso cum Cæsare, aut in deditioem voluntariam, jussúmque Principis pro Jove adversus Christum suscepturos militiam. Sed stant, ut marmora, Heroës inclyti, & jam nunc in turma subdita MAURITIUS Triumphans. Gravior proinde turbo, fluctúsque ingruit: ad est è castris missa armatorum manus, quæ, nisi cedant, decimum quémque feriat, ac sic & reliquos metu perculos in sententiam trahat. Sed actum & hoc agebatur: major in Fide Constantia, firmior in campo pes ab hoc affuso sanguine reddebatur. Ac veluti Leo Libycus viso sanguine novos exsurgit in impetus, robur geminat, & vires intendit: sic ij tum primùm fortiores facti eo se non cessuros loco, nec fugam versuros aliò, nec Octodurum aræ impiæ, ac foederis iniquissimi sedem pessimam adituros; audacter, & apertè denuntiant. Rursus igitur crudeli ferro decimatur Legio: bis jam coronata Martyribus, bis purpurata decoro sanguine, bis victrix insultantis Maximiani. Et nondum satis: nam iterum Cunctator MAURITIUS perstat immobilis, totúmque hostilem Exercitum jam integro triduo suspensum detinet, fatigátq; Tandem nec è vestigio quidem cedens, seu à loco, quem occupaverat, seu à Fide, quam propugnârat, circumdatur Romana ab acie, ipso Duce Maximiano insultus fit, terrore ac minis cum socia Legione tentatur; & quoniam nec ita motus, Ipse omnesque Socii ferro truculento conciduntur, antè vitam deserentes, quàm campum, & cadendo non retinentes tantùm castra sua, campúmque in signum Victoriæ, sed etiam hostem enervantes. Pudor equidem tenebat animos, & dolor pectora lancinabat; cum occurreret, nec Legionem unam, eámque sociam aut sui juris, & imperii facere, aut vi domare, ac subicere potuisse.

Edicite nunc, amabo, *Auditores Academici*; quæ illustrior unquam victoria vel à Romanis ipsis, vel de illis relata

lata est? Quæ cunctatio gloriosior, aut meliori fine coronata? Nam tametsi, ad prælium cunctari, sit nota formidinis, vel esse saltem vulgi hominibus videatur: edicite tamen: annon hæc ipsa cunctatio Fortitudinis inauditæ fuerit documentum? Vicit & Marcellinus (a) eodem tempore, aut si Græcorum fastis fidem addimus, Marcellus Pontifex, Fabii hujus nostri ætate quidem par, at munere dignior. Vicit, inquam, cum septemdecim millibus, qui vel eodem cum Illo mense cadendo fortiter Fidem tuebantur; sed multa hinc intercurrere prælia: sine hostium damno, aut majori dedecore confecta pugna est; nec iis curam, aut periculum, nec laborem facessivit. At hinc collisa est Romæ Potentia, fatigatus est, & confusus omnis Exercitus, Imperator elusus Constantiâ, Fortitudine animi superatus. Hinc oppugnata est, nec palmum terræ concessit Fides; cunctando strenuè Socius in hostem versus est exarmatus. O Fortitudinem huic ævo incredibilem! invisam Majoribus! Posteris inauditam! Quot Legiones integræ cesserunt famæ, aut grandi Victoris nomini? Quot exercitus ad famosi conspectum Ducis contremuerunt? Quot Urbes & Præsidia corruerunt ad minas asueti vincere Imperatoris? Stat MAURITIUS, & in motus consistit ad armatum Imperium, ad Fulminantis conspectum Exercitus, ad cruentantes jam minas. Quid minas dico? jam ruunt Socii: stat Hic impavidus. Dum Ipse concidit, Fidem, campumque retinet; & quem pede nequit protegere, corpore toto contegit, vitâ defendit. Leonidæ Spartani facinus (b) renovasse hinc visus est: dum innumeros aggredi cum paucis nequit, impetum Xerxis sustinet, & antè cum suis omnibus animam deserere, quàm stationem, decernit. Meritò de Illo dicat Idolorum Potentia, quod olim de Fabio Hetrusci: (c) *Romanos vicimus; à Fabio victi sumus.* Romani verò confiteantur: Orbem debellavimus, à

(a) Baronius. (b) Herodotus. (c) Livius.

MAURITIO superati fuimus. A MAURITIO, qui Socios unus omnes detinuit; qui spiritum, robur, virésque indidit Legioni populosissimæ; qui stitit seu ruentes in fugam, ut hominis fert imbecillitas, seu prope- rantes ad pugnam, quæ militum est Fortitudo.

Quod si tantum, ac tam singulare in Cunctatione hac robur eluxit; ut ne in pugnantibus quidem ipsis virtus major unquam deprehensa sit; non illa Fortitudinem minuit, sed Sapientiâ, sed vigili magis Prudentiâ ornavit, & auxit. Nec Romanis igneæ in pugnas genti, ac in bellis præfervidæ Fabii cunctatio primitus arridebat. Languentem illi; timidum alii: quidam suis hostibus non usque adeò inimicum dicebant. Cavillabantur plurimi, omnes rejecerant salutare consilium. At postquam causas ex ipsa belli serie, postquam eventum videre optimum, postquam ignotum antea bellandi hunc modum intimius penetrârunt; tum enim verò Fabius, totâque illius Posteritas vocari maxima, tum ille Fortitudine animi nulli posterior, bellandi verò Prudentiâ omnibus major audire in castris, in Urbe, in Latio. Tum illius extolli ars, celebrari imperium, consilium adorari. Quis verò levio- rem in Te Prudentiam, quis minorem in Tua Cunctatione Sapientiam esse dicat, MAURITI? qui sic illustriore Modestia, & Gravitate majori, & meliori securitate, perpenso omnium Tuorum periculo, statu hostium, Fidei dignitate omnibus prospexisti: qui sic Unius Numinis Majestatem, Christianorum Constantiam, Fidelitatem propriam luculentiùs ostendisti: qui denique hac pugnandi ratione & hostibus graviorem formidinem, & plura damna, & majorem infamiam cum clade hoc ipso maxima intulisti. Novisti, non impetu inconsulto bella confici, non temerario insultu vœnire Victori- am, non desultoria levitate obtineri Triumphos. Oportere, ut pectus Martium Sapiens negat animus, ut

Archil.

Achillis dextera vel Ulyssis à fronte, vel à Galea Palladis añutum expectet: ut ensem regat Consilium, istud dispenset Prudentia, hanc Sagacior mentis indoles, vel Spiritus acrior tueatur. Expertus id est jacturâ suâ Mancinus Hostilius (a) præcipiti in Numidas impetu cum suis obtritus majore post cladem infamiâ. Expertus & Scipio, (b) Asdrubalem classe præpropera in pugnam sollicitans, in fugam coniectus turpissimam. Expertus denique incentor horum omnium, totûsque in impetum effusus Minutius, æmulus Fabii, minimè felix, & Romani doctor Imperii, nisi Fabius cunctando restituisset id, & hujus obsidium, illius fugam, cædem alterius morâ Sipienti redemisset. Etiam Christianos inter Pugiles quibusdam improvisus conspectus hostium pani cum terrorem incusserat, quibusdam subitæ tormentorum minæ frangebant animum, quibusdam Tyranni crudelitas vel audita eminus, vel à longe conspecta palmam extorsit. Novit MAURITIUS dura robora, & fortes ferendo palmas morâ solidari; novit antè firmandas esse, quàm turbini exponamus, arbusculas. Hinc & Ille suos milites roborare sermone, exemplis instruere, morâ confirmare adlaborabat. Et erat è dignitate causæ, veræ nimirum Fidei oppugnari ab impiis, nec sponte occurrere vesanis Deorum Osoribus: ne potius velle se dedere, quàm vinci nolle videretur. Conjunxit scilicet Fidei Constantiam cum Sacramento militari, militiam antè non deserens, quàm ex illa, & vita simul exterminaretur. Etiam, dum properante ad pugnam impiam toto Exercitu cunctari potius, ac detrectare hanc statuisset, nil extra viam fugientis ad instar, aut perfidi recessit, non retrò, ut melius poterat, domum reversus est; non in antra, & speluncas se abdidit: sed campo in publico, Agauni, noto in oppido, in ipsa via, qua in hostem tendendum fuerat, octo duntaxat millibus à sede Cæsaris Octoduro remotus, po-

(a) Livius. (b) Valer. Maximus.

tius imperia ventura prævolans, quàm recusans jam data, perstabat. Ergò & loci occasio, & temporis opportunitas, & ratio ipsa cunctandi electa sunt optimè, nec Sapientiùs res institui, ordinarique tum poterat, nec fortius suscipi, ac attentari. Vince igitur, Heros invictissime! ac triumphas non tantùm Fortitudine, sed etiam Sapiencia immortalis. Triumphas in tot coronis, quot Socios roborasti, non tantùm laureis, sed & Civicis; dum ne unum quidem ex Tuis omnibus amisisti. Tui sunt Pugiles, quos imperio Tuo duxeras, quos hortatu instruxeras, quos Consilio gubernâras. Tui sunt, & Tibi Lauros, Tibi Palmas etiamnum suas ferunt in acceptis.

Vos interim, *Senatus, Populusq; Academicæ*, quanta cunctationem istam sit secuta Victoria, paucis accipite. Non enim resedit semper MAURITIUS, non Ille nunquam pugnavit. Cunctabatur tantùmmodo cum Fabio, non subducebat se arenæ. Dum avidus pugnandi vir Minutius, Magister Equitum aggressus Annibalem jam cladi proximus cum Exercitu Romanorum fuisset; cùm jam alii natarent in sanguine, alii cum vulneribus, alii cum ipsa Morte luctarentur, cum reliqui fugam capefferent: *Fabiana se acies ut cum Livio loquar, repente velut cælo demissa ostendit.* Nec ostendit se tantùm; sed suos erexit in proelium, hostes coniecit in fugam, utrisque sumam Prudentiam diuturnæ Cunctationis exhibuit, sibi verò victoriam peperit, & Famam Nominis ab hominum memoria inauditam. Maximus hic sanè Fabius Cunctator; at major hac ipsa in Laude MAURITIUS. Et iste satis cunctatum ratus pugnavit cominus cum Maximiano, pectus nudum opposuit gladio, jugulum siccæ. At in hoc non felicior tantùm Fabio, sed & Constantior; quòd ille tandem levare se, ac ipse in hostem incurrere collegæ sui errore coactus sit; MAURITIUS verò nunquam cesserit, nunquam è campo motus, non ipse procedere obviam

compulsus unquã, aut cogi se passus est : sed in ipso, quo stabat, loco ; idem pratum, quod cunctator occupaverat, strategus retinuit, victor servavit. Non Ille Agauno abiit, vel jussu Cæsaris, vel Tyranni minis, vel cæde Suorum avocatus. Stetit rupis ad instar marmoreæ, quam nec ventorum impetus, neque fluctuum graves impulsus, nec ictus ruentis fulminis percellunt. Stetit ergò, donec adversa pars, vel in hoc jam victa, quod sequi hostem immotum debuit, ipsa irrueret, & suo impetu collideretur. Stetit jam ex hoc ipso Victor MAURITIUS, quod Cæsaris grave imperiũ cunctando enervans eum sibi parere potius, ac vocantem se ad se accurrere unã cum exercitu coëgit. Triumphæ Pugil Fortissime ! maximam jam partem exercitũs, dũ solum Imperatorem, vicisti : languente nimirum capite languet & corpus, exanimatur hoc illo exanimi, ruente corruit, putrescente tabescit. Jam victus est Maximiani, Ductoris hostium Tuorum animus ; ipse pallor, & oris fremitus, timor simul simulq; ira fatetur victum se, Te victorem evasisse. En ! non bellantis in morem, sed ad instar exigentis suppliciũ, Tuãmq; gloriam, suãmq; ignominiam vindicantis circumfunditur Tuis Heroib; victoriæ Tuæ Sociis, eosq; concidit. Vicerunt ergò Thebæi cæsi ; jacentes victrici pede calcant Romanam Potentiam ; inermis MAURITIUS Tyrannum exarmavit. Hi tenuere campum ; ille deseruit. Non ille Victor est, qui multos enecat, & vitam ferro, vel igne eripit : quis enim Latro id nequeat ? quæ bestia ? quæ Circe ? sed ille Victor est, qui Hostem Virtute sua eludens impensas vires, & impetus effusus illæsus sustinet, facitq; irritos ; qui eum Victoriæ spe omni dejicit, qui extorquenti palmam non cedit, proturbanti è loco campum non deserit, sed conservat. Ille Victor est, qui totum obtinet, quod prælio quæsit. Quod si ita est, uti omnino est : quis MAURITIUM Victorem ambigat, Eumq; gloriosissimum, maximumque ? Quid Ille bello hoc quæsit ? Fidem Deo ser-

vare integram: servavit. Comilitones suos hostibus, idolis, orco eripere? eripuit. Bellum impium, perversumque ac sacrilegum imperium à se, suisque palam excutere? excussit. Quos hostes, amabo, habuit quos non prostrasset hoc prælio? Romanum militem? hic ausus inferre vim sensit effraetum impetum; spe sua cecidit, ac delusus recessit, dum MAURITIUS cecidit. Maximianum Cæsarem? Hic nec pro Jove suo Thuris micam, nec pro scelestâ militia virum unicum, nec ad crudele imperium ullum verbulum extorsit. Imò post breve tempus vel ipso Cœlo agente Vindicem turpiter enecatus est. Nec ense cecidit, ut miles, aut Bellidux; (a) sed funeperiit ad Massiliam, infidiarum, quas Genero Constanti struxerat, accusatus; at veriùs perfidiæ in Deum reus, servili morte tanquã Captivus MAURITII interemptus. Imò vicisti metum, Dux invictissime, dum Fulminantem spreveristi Jovem; vicisti mendacium, dum Marti ac Bellonæ honores sacros eripuisti; vicisti Orcum, dum Idola, & sacrificulos fugisti unà, & fugasti. Si Testes hujus victoriæ Orbis appetit; habet triumphale in cælis Esse dum, cui Roma nova de prisca Victrix, aut veriùs Tua virtus, Deique confortans manus Te imposuit; habet Elementa ipsa (b) observantia Tuum nutum, Tuum secuta imperium, tot linguis id, quot prodigiis per omnem latè Franciam, & Sabaudiam à Te editis contestata: habet mortem, quæ Te jubente recessit à morbidis: habet orcum, qui cessit ipse rapienti Tibi tot animas: habet cœlum, quod coronavit Telauro inmarcessibili. Si plures exigat; habet maria, (c) quæ vel ad Nomen Tuum piè invocatum posuerunt fluctus, repulere monstra, tempestates averterant; habet denique terram ipsam, & in ea devotam Tibi, magnam omnibus, Orbèque toto famosam Saxoniam, quæ Te inter Victores celebrat, invocat inter Cælites, Thaumaturgos inter ac Tutelares, ut suum Principem veneratur.

Ad Te igitur destituta jam tempore, ac lassâ viribus

mea se inclinat Oratio, Gens clarissima, *Saxonica Natio*, Patronô Tuô, ac Tutelari non felix minùs, quàm Gloriosa. Videris mihi, quemadmodum Turonensis olim, & Andegavenfis Ecclesia Divo Martino Præsule non minùs renascentem miraculô, quàm reflorescentem editis deinde prodigiis MAURITII Tui sacrum Sanguinem per omnia sua templa, ædésq; sacros disperfit: sic, inquam, videris mihi, *Natio inclyta*, MAURITII Fortitudinem & Constantiam in plurimos Cives Tuos; Fidei Fervorem, ac Sanctitatem Illius, in summa Patriæ Tuæ Capita; Patrocinii verò Tutelaris vim, ac virtutem in omnes effudisse. Ac militare quidem illud robur, quo inter inclytas Orbis Gentes Germana eminet; & inter Germanas ipsas jam dudum floret Saxonica: quis est, qui nesciat? Fidei autem Orthodoxæ sanctitatem veterem, ac Fervorem, nunc demum post bina jam prope secula vastitatis miserrimæ, novo iterû incremento, eoque incredibili sumis in verticibus resurgentem, quis est, qui non miretur? quis non effuso animo gratulatur? Non hic adducam serenissima olim, nunc Augustissima Capita: quæ non antè Coronam Imperii admiserunt in verticem, quàm Ipsæmet Corona evaserint Romanæ Fidei de quibuslibet ab illa deviantibus Triumphantis. Has inclinato genu nostræ venerantur aulæ, Urbs ista colit, Ecclesia suspicit. Non etiam hic memorabo Purpuratos nunc Apostolos à profanis, & frigidis Lutheri focis, ad aras Agni immaculati plaudente Germania transgressos, & plurimos adhuc alios de Principum suorum sanguine perducentes ad se in Ovile Catholicum. His ipsa templa inclinant se, ac iis fulta jucundè jam conquiescit Romana Cathedra. Unum præterire non possum, Quem venerabundè coram intueor, Magnum Principem, & Sancto Duci MAURITIO Ducem simillimum, nihil Constantiâ Fidei; quam sub tutela Hujus & Ipse amplexus est, nihil Fortitudine animi; qua eam sustinet, nihil militari Prudentiâ, qua illam Legione

ne Sua, Suóq; Imperio, adversus Barbaros, & hoc ipso nunc tempore defendit acriter in Hungariæ finibus, & Sua manu propagaverat olim in Græciæ sinu, inferiorem. Complures jam Duces alios Ejusdem Hujus & legere video, & legisse vestigia, ominorque illos etiam, qui restant adhuc infeliciter cunctantes, daturus manum; dum vident, antecessisse tot Capita, tot Heroica pectora sibi viam præmunivisse. Cui autem, quæso vos, ac obtestor, *Auditores Academicici*; cui sementem hanc attribuam, nisi MAURITIO, qui suo sanguine, licet alibi effusus fuerit, extensa in hanc usq; Regionem Sibi deditam, ac devotam Virtute sua, & vimirifica, vastos agros, & solum sterile irrigavit in messem? Cui adscribam, nisi MAURITIO: qui licet desertus ferè ab omnibus incautè seductis incolis, cum ij debitum cælitibus honorem impiè abjurarent; hos tamen Ipse nequaquam deseruit, sed è cælo protexit? qui editis jam dudum pro Fide salvifica factis heroicis, gestisq; maximis animavit suos, ac etiamnum animat ad lucem ingenuam, & saniorum doctrinam adspirantes. Hic profectò, si ullibi, apparet: quantum valeant Superi pro Mortalibus decertantes; quantum electi locorum Præsides è cælo ferant subsidii. Tene igitur, Felix Regio, Tuum hunc Angelum: colite veri Saxones, quia Fortes, quia Constantes in Fide veteri, Vestrum Belliducem; at Vos imprimis, maximi Principes Patronum Vestrum, ac Protectorem. In illo, si non de Maximiano, aut Romano Exercitu, saltem de Patre Mendaciorum, de sectariorum infido agmine, de Orco ipso gloriæ Vestræ invido, triumphate. Et Vos non præcipiti impetu, sed cunctando feliciter vicistis, Sapienter Fortes, Fortiter Sapientes. Unum est, quod pro Coronide Vobis optem: Ducite, nam Duces estis invictissimi, partem & reliquam ad Vestra Labara; ut dum MAURITIUM Vos induistis, Universa Natio Thebœam Legionem de Perfidia Victricem æmuletur.

